

Hand- en vingergymnastiek

Juf, wanneer gaan we weer gymmen met de hand?

Uit het voorwoord

Zonder motorische ontwikkeling kan een baby zich niet ontwikkelen tot bijvoorbeeld volleerd dokter, leerkracht, moeder of elektricien. Juist in tijden van digitalisering en daarmee gepaard gaande veranderingen in de maatschappij is stimulering van motoriek en met name de fijne motoriek in de kleuterklas van wezenlijk belang. Voor u ligt dan ook mijn bachelor thesis over het stimuleren van de fijn motorische ontwikkeling van leerlingen op Daltonschool Duykeldam te Swifterbant. Bij het onderzoek zijn de ervaringen van leerkrachten van de groepen één tot en met vier opgenomen, evenals de leerlingen van groep 1/2 Zeehonden.

Samenvatting

Onderwerp: Het stimuleren van de fijn motorische ontwikkeling bij jonge kinderen.

Onderzoeksgroep: leerlingen van de groep 1/2 Zeehonden en leraren van de groepen één tot en met vier.

Ontwerp: Adaptieve lessenserie en hoekinrichting “Hand- en vingergymnastiek” om als leerkracht de fijn motorische ontwikkeling van leerlingen in groep één en twee doelgericht te begeleiden en stimuleren.

Methode: Verzamelstaat en gestructureerde observaties.

Conclusie: Door gebruikmaking van gedegen materialen en werkvormen gericht op fijn motorische ontwikkeling, is verbetering opgetreden in de fijn motorische vaardigheden van de leerlingen. Dit geldt echter niet voor alle testonderdelen en leerlingen.

De fijn motorische ontwikkeling van kleuters op de Duykeldam lijkt te stagneren. Het ontwikkelingsniveau van leerlingen op fijn motorisch vlak in het studiejaar 2016-2017 viel daarbij in hoge mate op. Bovendien wordt een verschil bemerkt in kennis en vaardigheden van de huidige leerkrachten die afgestudeerd zijn van de Pedagogische Academie Basisonderwijs en leerkrachten die de Kleuter Leidster Opleiding School hebben afgerond. Naar aanleiding van dit praktijkprobleem is de volgende hoofdvraag met betrekking tot dit onderzoek opgesteld: “*Hoe kunnen de fijn motorische vaardigheden van kinderen tussen de vier en zeven jaar doelgericht worden begeleid en gestimuleerd?*”.

Er blijkt in de bewegingsleer sprake te zijn van een samenspel tussen neurologische, sensorische en motorische ontwikkeling (Lodeweges & Stoelers 2007) en een wisselwerking tussen aanleg en omgevingsfactoren (Paternotte & Breeman, 2005; Spitzer, 2016). Ontwikkeling vindt plaats door neurologische rijping, ervaringskansen, emotionele ervaringen en cognitieve capaciteiten (Florquin & Bertrands, 2017). Onder andere door digitalisering en veranderingen in de maatschappij vindt minder stimulatie van ingewikkelde fijn motorische vaardigheden plaats. Zodoende kunnen fijn motorische problemen ontstaan die een negatief effect hebben op leervoorwaarden en leerprestaties.

Als motorische bewegingen niet of verkeerd worden ingeslepen, gaan vaardigheden verloren,

waardoor bovendien een motorische achterstand ontstaat (Paternotte & Breeman, 2005; Van Nunen, 2012; Spitzer, 2013, 2016).

Uit de vragenlijsten en het interview van het vooronderzoek komt naar voren dat de leerkrachten geen duidelijke samenhang zien tussen de fijn motorische ontwikkeling, leervoorwaarden en -prestaties en de overige ontwikkelingsgebieden. De resultaten van de fijne motoriektest tonen aan dat het van belang is de fijn motorische ontwikkeling van desbetreffende leerlingen te stimuleren.

Naar aanleiding van deze uitkomsten is een ontwerp ontwikkeld: een adaptieve lessenserie en hoekinrichting om doelgericht de fijn motorische ontwikkeling te bevorderen. Aan de hand van het ontwerp werd met gedegen materialen, werkvormen en leerkrachtvaardigheden de fijn motorische ontwikkeling gestimuleerd. Deze ontwikkeling is in kaart gebracht door opnieuw uitvoeren van de fijne motoriektest. De resultaten hiervan geven op groepsniveau een verbetering van het ontwikkelingsniveau aan. Dit geldt echter niet voor iedere leerling. Het ontwerp heeft met name geresulteerd in verbeteringen op het vlak van manipulatie in de hand. Voor de minder vaardige bewegers-groep zijn er verbeteringen opgetreden op het vlak van knippen, diadochokinese en manipuleren in de hand. De middengroep heeft met name beter gescoord op het opponeren en de translatie van vingers naar handpalm. De vaardige bewegers hebben vooruitgang geboekt in knipniveau, penhantering en het manipuleren in de hand. Echter is een enkeling ook achteruit gegaan op testonderdelen. Desalniettemin heeft het ontwerp een bijdrage geleverd aan het doelgericht stimuleren en verbeteren van de fijn motorische ontwikkeling van de leerlingen, waarbij handvatten zijn geboden aan de leerkrachten.

Trefwoorden: fijn motorische ontwikkeling, fijne motoriek, leervoorwaarden, leerprestaties, digitalisering, verandering in maatschappij, adaptieve lessenserie, motoriekcircuit, motoriek-hoek.

Aanbevelingen voor de praktijk

De volgende aanbevelingen voor de praktijk worden op basis van het onderzoek gedaan:

- Het is ten tijde van digitalisering en veranderingen in de maatschappij van belang leerlingen in voldoende mate bloot te stellen aan gedegen en adaptieve fijn motorische materialen. Daarbij kan een circuit worden opgesteld en een motoriekhoeke worden ingericht, met inachtneming van de tien sleutels voor het onderwijzen van de fijne motorische ontwikkeling.
- Het is belangrijk de ontwikkeling van leerlingen in acht te nemen en tijdig te signaleren. Wanneer dit niet in voldoende mate helpt kunnen eventueel aangepaste materialen, extra tijd, observaties en specialisten als een kinderfysiotherapeut of motorisch remedial teacher hulp bieden.

Vingergymnastiek

Pengreep

Bron

Hand- en vingergymnastiek: Juf, wanneer gaan we weer gymmen met de hand? Bachelor- scriptie Marije Goosen, 2018

DS/11.03.19